

**Suitletamisest loobumist toetavad teenused apteegis:
kogemused, tulemused ja kulutõhusus
Suurbritannia näitel**

Dr Taavi Tillmann BSc MBChB MSc PhD MFFH

<p>Teadur Krooniliste haiguste töögrupp Maailmatervise instituut Londoni Ülikooli kolledž (University College London)</p>	<p>Arst-resident Südamehaiguste ennetuse osakond Tervise Arengu direktoraat Inglismaa Terviseamet (Public Health England)</p>
---	---

September 2021

Minust

• 1985-1994	Eesti	(I. - III. klass)
• 1994-2005	Manchester	(kool)
• 2005-2011	Glasgow	(meditsiin + psühholoogia bakalaureuse õpe)
• 2011-2013	Londonis	(üldarsti töö)
• 2013-	Londonis	(rahvatervise arst-resident)
• 2013-2014	Londonis	(rahvatervise magistriõpe)
• 2014-2017	Londonis	(rahvatervise doktoriõpe)

Kes on rahvatervise arst?

- Väike eriala (= silmarstid, nahaarstid)
- Ainus arstikond kes ei kohtu 1:1 patsientidega (huvi pigem massidele).
- Eesmärk: **Ennetada** haiguse teket (peamiselt enne sümptomite tekkimist).

1) Tugev **teaduslik**/tehniline ettevalmistus:
Nakkushaigused = kohati eksponentsiaalne ja katastroofiline levik.
Kroonilised haigused = pikad ooteajad, mõõtmisviga ja määramatus.
Tervishoiusüsteemide korraldus = mikro- ja makroterviseökonomika.

2) Töötame poliitilises kontekstis → muutuste juhtimise **kunst** ja tulemuslikus

---

---

1. Miks langetada suitsetamist?

Rahvastiku Tervise Arengukava 2020-2030:

- Suitsetamine, toit, alkohol, vererõhk, ülekaal on top-5 põhjust eluea ja **tervena elatud eluaastate** pikenemisele.
- Suitsetamine põhjustab pool tervise **ebavõrdsust**.
- „**Teenuseid**, mis aitavad inimestel vähendada enda riskikäitumist“; „Oluline tihendada **koostööd** avaliku, kolmanda ja erasektori vahel.“

2005: WHO Tubakakontrolli konventsiooni raamistik: riik peab pakkuma teenuseid.

Eestis käivitus (haiglapõhine) kabinettide teenus.

2010: WHO: apteekrid on potentsiaalseid teenuse osutajad.

Eestis on probleem teenuse kättesaadavusega.

---

2. Eesmärgid

Kuidas oleks apteekide kaasamisega võimalik Eesti suitsetamisest loobumise teenuse olemust ja tulemust parendada?

1. Kui palju on Eestis **suitsetajaid**?
2. Mitu suitsetajat **võiks** vähemalt kord aastas Eestis **kasutada** suitsetamisest loobumise nõustamise teenuseid?
3. Mitu suitsetajat **kasutab** ühe aasta jooksul Eestis intensiivset suitsetamisest loobumise nõustamise teenust?
4. Milliseid suitsetamise nõustamise **teenuse tüüpe** pakutakse Suurbritannias?

---

3. Mitu suitsetajat on Eestis?

- Mis vanuses suitsetajad võiksid teenust kasutada?

12-15 Teadustööd soovivad nikotiinravi, pluss erioppega nõustamist.

16-17 Sama teenus mis täiskasvanutele.

18-64 (Nikotiin topelt ravi või varenikliin).

65-74 Kõige rohkem suitsetamise kaebusi tervisesüsteemis.

75+ Andmed puuduvad.

UCL

3. Mitu suitsetajat on Eestis?

- Mis vanuses suitsetajad võiksid teenust kasutada?

12-15	Teadustööd soovitavad nikotiinravi, pluss erioõppega nõustamist.
16-17	Sama teenus mis täiskasvanutele.
18-64	(Nikotiin topelt ravi või varenikliin).
65-74	Kõige rohkem suitsetamise kaebusi tervisesüsteemis.
75+	Andmed puuduvad.

UCL

3. Mitu suitsetajat on Eestis?

- Mis vanuses suitsetajad võiksid teenust kasutada?

12-15	Teadustööd soovitavad nikotiinravi, pluss erioõppega nõustamist.
16-17	Sama teenus mis täiskasvanutele.
18-64	(Nikotiin topelt ravi või varenikliin). <i>[igapäevasuitsetajaid 17-19%]</i>
65-74	Kõige rohkem suitsetamise kaebusi tervisesüsteemis.
75+	Andmed puuduvad.

UCL

3. Mitu suitsetajat on Eestis? - ca. 150 000

- Mis vanuses suitsetajad võiksid teenust kasutada?

12-15	Teadustööd soovitavad nikotiinravi, pluss erioõppega nõustamist.
16-17	Sama teenus mis täiskasvanutele.
18-64	(Nikotiin topelt ravi või varenikliin). <i>[igapäevasuitsetajaid 17-19%]</i>
65-74	Kõige rohkem suitsetamise kaebusi tervisesüsteemis.
75+	Andmed puuduvad.

---

4. Mitu suitsetajat võiks teenust tarbida?

Senistes Eesti dokumentatsioonis defineerimata. Vihjed:

- TAI teenuse kirjeldus: 70% suitsetajatest sooviksid loobuda.
- TAI teenuse kirjeldus: 35% tuvastatud suitsetajatest. (ca 32% kogusuitsetajatest).
- Suurbritannia praktika 2010: 5% kuni 10% kogusuitsetajatest.

---

4. Mitu suitsetajat võiks teenust tarbida? - 7300

Senistes Eesti dokumentatsioonis defineerimata. Vihjed:

- TAI teenuse kirjeldus: 70% suitsetajatest sooviksid loobuda.
- TAI teenuse kirjeldus: 35% tuvastatud suitsetajatest. (ca 32% kogusuitsetajatest).
- Suurbritannia praktika 2010: 5% kuni 10% kogusuitsetajatest.
- Minu soovitatav minimaalne kriteerium: **5% igapäevasuitsetajatest** (st. 7 300)
- Minu soovitatav teostatav kriteerium: 10% igapäevasuitsetajatest (st. 14 600)

---

5. Mitu suitsetajat tarbib (olemasolevat, intensiivset) teenust? - 1800

Tubakapoliitika rohelise raamatu elluviimise seirekava raport:

- 1802 patsienti 2017.a. (ehk 1,2% suitsetajatest).
  - Kellest 18% loobus edukalt suitsetamisest (UKs vastav määr: 34%)
- Sarnased numbrid 2007.a. → minimaalne areng.
- Avaliku sektori asutused on tajunud ja tunnistanud vajadust teenust parandada.

---

5. Mitu suitsetajat tarbib (olemasolevat, intensiivset) teenust? - 1800

Tubakapoliitika rohelise raamatu elluviimise seirekava raport:

- 1802 patsienti 2017.a. (ehk 1,2% suitsetajatest).
  - Kellest 18% loobus edukalt suitsetamisest (UKs vastav määr: 34%)
- Sarnased numbrid 2007.a. → minimaalne areng.
- Avaliku sektori asutused on tajunud ja tunnistanud vajadust teenust parandada:
  - Haigla kabinetide võrk on laienenud.
  - T.Kiik 09.02.2021. „Sotsiaalministeeriumi 2021–2024 programmide kinnitamine“: „Tubakast loobumise nõustajate koolituste uuendamine ja koolituste läbiviimine tervishoiutöötajatele ja apteekritele.“

---

5. Mitu suitsetajat tarbib (olemasolevat, intensiivset) teenust? - 1800

Tubakapoliitika rohelise raamatu elluviimise seirekava raport:

- 1802 patsienti 2017.a. (ehk 1,2% suitsetajatest).
  - Kellest 18% loobus edukalt suitsetamisest (UKs vastav määr: 34%)
- Sarnased numbrid 2007.a. → minimaalne areng.
- Minu soovitatav minimaalne kriteerium: **5% igapäevasuitsetajatest** (st. 7 300)
  - 4x suurem
- Minu soovitatav teostatav kriteerium: **10% igapäevasuitsetajatest** (st. 14 600)
  - 8x suurem

---

6. Millised teenuse vormid on Suurbritannias?

- 1) **Brief advice:** "Kas suitsetad?" + 2mins nõu (peamiselt suunamine).
Peamiselt arstid (ja teised sh. apteekrid)
  - 2) **Behavioural support:** eelregistreerimisega nõustamine (45m + 4...10 lühemat) + nikotiin(topelt)ravi või varenikliini soovitamise (HK maksab).
Peamiselt apteekrid (teiste tööde kõrvalt).
  - 3) **Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
Peamiselt õed (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).
- Kaugem & kallim → vaid kõrgema prioriteediga patsientidele (nt. rasedad, emad, kopsu/südame haiged, kel tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberingi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad.)

---

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne?

---

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne? 2010:

- 3) 100% **Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
Peamiselt õed (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).
- Kaugem & kallim → kõrgema prioriteediga (nt. rasedad, emad, kopsu/südame haiged, tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberingi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad)

UCL

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne? 2012:

2) **Behavioural support:** eelregistreerimisega nõustamine
+ nikotiin(topelt)ravi või varenikliini soovitamine (HK maksab).
*Peamiselt **perearstid+õed** (60%)*

3) **40% Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
*Peamiselt **õed** (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).*

Kaugem & kallim → kõrgema prioriteediga (nt. rasedad, emad, kopsu/südame haiged, tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberriigi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad)

UCL

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne? 2014:

2) **Behavioural support:** eelregistreerimisega nõustamine
+ nikotiin(topelt)ravi või varenikliini soovitamine (HK maksab).
*Peamiselt **perearstid+õed** (60%) ja **apteekrid** (20%)*

3) **20% Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
*Peamiselt **õed** (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).*

Kaugem & kallim → kõrgema prioriteediga (nt. rasedad, emad, kopsu/südame haiged, tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberriigi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad)

UCL

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne? 2018:

2) **Behavioural support:** eelregistreerimisega nõustamine
+ nikotiin(topelt)ravi või varenikliini soovitamine (HK maksab).
*Peamiselt **apteekrid** (50%)*

3) **50% Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
*Peamiselt **õed** (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).*

Kaugem & kallim → kõrgema prioriteediga (nt. rasedad, emad, kopsu/südame haiged, tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberriigi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad)

UCL

6. Milliste teenuste kombinatsioon on optimaalne? 2020:

2) **Behavioural support:** eelregistreerimisega nõustamine
+ nikotiin(topelt)ravi või varenikliini soovitamise (HK maksab).
Peamiselt apteekrid (80%)

3) **20% Specialist behavioural support:** nagu tase 2, aga
Peamiselt õed (kes teevad ainult suitsetamise nõustamist).

Kaugem & kallim → kõrgema prioriteediga (nt. rasedad, emad, kopsusüdame haiged, tugev sõltuvus, kel palju suitsetajaid ümberriigi, sotsiaalmajanduslikult haavatavad)

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kätesaadavus
- 2) Tulemuslikkus
- 3) Soodsus
- 4) Kulutõhusus
- 5) Teostatavus
- 6) Laiemad riskid

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kätesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi)
- 2) Tulemuslikkus
- 3) Soodsus
- 4) Kulutõhusus
- 5) Teostatavus
- 6) Laiemad riskid

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi)
- 2) Tulemuslikus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus
- 4) Kulutõhusus
- 5) Teostatavus
- 6) Laiemad riskid

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi)
- 2) Tulemuslikus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
Nõustamine + nikotiinravi ühest kohast.
Mugavam paiknevus & geograafiline kättesaadavus.

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi)
- 2) Tulemuslikus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus Apteeker 23-121 GBP suitsetaja kohta (vs. 20-200 GBP).
- 4) Kulutõhusus
- 5) Teostatavus
- 6) Laiemad riskid

---

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi).
- 2) Tulemuslikkus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus Apteeker 23-121 GBP suitsetaja kohta (vs. 20-200 GBP).
- 4) Kulutõhusus Apteeker: kõigest 736 kuni 1157 EUR ühe inimaasta kohta.
- 5) Teostatavus
- 6) Laiemad riskid

---

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi).
- 2) Tulemuslikkus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus Apteeker 23-121 GBP suitsetaja kohta (vs. 20-200 GBP).
- 4) Kulutõhusus Apteeker: vaid 736 kuni 1157 EUR ühe inimaasta kohta.

Eesti haigekassa võiks alati finantseerida teenuseid, millega toodetud inimaasta hind on alla 14 000 EUR

(st. apteekri poolt suitsetamise nõustamise teenus on vähemalt 12x korda tõhusam, kui muud meditsiiniteenused.

Praxis: „tegemist on kõige tulemuslikuma sekkumisega, mida tervishoiuteenustega on võimalik saavutada“)

---

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi).
- 2) Tulemuslikkus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus Apteeker 23-121 GBP suitsetaja kohta (vs. 20-200 GBP).
- 4) Kulutõhusus Apteeker: kõigest 736 kuni 1157 EUR ühe inimaasta kohta.
- 5) Teostatavus Perearstide huvi väiksem kui apteekrite huvi?
- 6) Laiemad riskid

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus Apteeke rohkem → lühem maa koju (+mugavus tööle/poodi).
- 2) Tulemuslikkus 10 uuringut, et apteekri teenus töötab. Ca 20-40% tulemuslikum.
- 3) Soodsus Apteeker 23-121 GBP suitsetaja kohta (vs. 20-200 GBP).
- 4) Kulutõhusus Apteeker: kõigest 736 kuni 1157 EUR ühe inimaasta kohta.
- 5) Teostatavus Perearstide huvi väiksem kui apteekrite huvi?
- 6) Laiemad riskid Huvide konflikt (kas nikotiin või varenikliin; millist nikotiini):

Üks riiklik **koollitus** (nii apteekritele kui teistele)
 TAI: Apteekri teenuse osutamise **juhend** mis seda käsitleb + juhendab:

- Kuidas tõlgendada farmatseutide eetikakoodeksi
- Mida arvestada (ja dokumenteerida) preparaaside soovitamisel
- Mida inventaris hoida

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus
- 2) Tulemuslikkus
- 3) Soodsus *Versus riskid kui apteekreid ei kaasata:*
- 4) Kulutõhusus *- Jätkuvalt madal kättesaadavus ja nõudlus.*
- 5) Teostatavus *- Pakkujatel madalam motivatsioon?*
- 6) Laiemad riskid *- Madalam tulemuslikkus ja kulutõhusus.*
- Liikumine erafinantseeringu (out-of-pocket) suunas?

Huvide konflikt (kas nikotiin või varenikliin; millist nikotiini):

Üks riiklik **koollitus** (nii apteekritele kui teistele)
 TAI: Apteekri teenuse osutamise **juhend** mis seda käsitleb + juhendab:

- Kuidas tõlgendada farmatseutide eetikakoodeksi
- Mida arvestada (ja dokumenteerida) preparaaside soovitamisel
- Mida inventaris hoida

UCL

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Pereõde Vs apteeker?

- 1) Kättesaadavus
- 2) Tulemuslikkus
- 3) Soodsus *Versus riskid kui apteekreid ei kaasata:*
- 4) Kulutõhusus *- Jätkuvalt madal kättesaadavus ja nõudlus.*
- 5) Teostatavus *- Pakkujatel madalam motivatsioon?*
- 6) Laiemad riskid *- Madalam tulemuslikkus ja kulutõhusus.*
- Liikumine erafinantseeringu (out-of-pocket) suunas?

Huvide konflikt (kas nikotiin või varenikliin; millist nikotiini):

Üks riiklik **koollitus** (nii apteekritele kui teistele)
 TAI: Apteekri teenuse osutamise **juhend** mis seda käsitleb + juhendab:

- Kuidas tõlgendada farmatseutide eetikakoodeksi
- Mida arvestada (ja dokumenteerida) preparaaside soovitamisel
- Mida inventaris hoida

TAI: sõltumatu kliiniline audit (mis preparaadid, mis tulemused).

---

7. Kes oleks optimaalsem tase 2 teenusepakkuja?

Vastus = **Apteeker** on (enamik suitsetajate puhul) optimaalne teenusepakkuja.

seda eriti, kui on olemas **sõltumatu kliiniline audit**
(sh. mis preparaate soovitati, mis tulemused saavutati).
